

Výroční zpráva 2003

AKTIVITY EKOLOGICKÉHO PRÁVNÍHO SERVISU

Ekologický právní servis (EPS) je nevládním, neziskovým a nepolitickým občanským sdružením právníků a studentů práv, které působí v oblasti Public Interest Law (PIL). Zabýváme se aktivitami přispívajícími k právní ochraně veřejných zájmů a lidských práv.

EPS bezplatně hájí práva občanů a životní prostředí v České republice právní cestou, ovlivňuje připravovanou legislativu, právní komunitu a studenty práv směrem k ochraně veřejných zájmů. EPS vznikl v roce 1995 jako dobrovolnická organizace studentů právnické fakulty Masarykovy university v Brně, od roku 1997 funguje na profesionální bázi.

V rámci veškeré naší činnosti se snažíme dosáhnout:

- účinné ochrany práva občanů a jejich sdružení na příznivé životního prostředí
- demokratického, spravedlivého a otevřeného rozhodování státních orgánů
- lepšího přístupu občanů k soudům při právní ochraně veřejných zájmů a lidských práv
- snadného a rychlého přístupu občanů k informacím
- prospěšnosti nové legislativy pro občany a ne pro úzké zájmové lobby
- zvyšování právního vědomí veřejnosti
- zapojení právníků a studentů právnických fakult do obecně prospěšných aktivit
- otevření diskuse o palčivých tématech právní ochrany veřejných zájmů a lidských práv, jejich postupného řešení

Rozsáhlé informace, a to nejen o činnosti EPS, můžete nalézt na internetových stránkách **www.eps.cz**. Další informace o našich aktivitách a případech poskytují servery **www.sedlakjan.cz**, **www.pilaw.cz** a portál bulletinu pro právo veřejného zájmu VIA IURIS **www.eps.cz/via**.

Program

Globální odpovědnosti GARDE

(Global Alliance for Responsibility, Democracy and Equity)

dřívější název: „Trade and Environment“

V rámci širokého tématu společenského vývoje souvisejícího s globalizačními procesy jsme se podobně jako velké mezinárodní nevládní organizace zaměřili na problematiku působení nadnárodních korporací. Jde o látku i u nás vysoce aktuální, protože ČR je zemí se slabou ekonomikou o to snadněji podléhající globalizačním trendům. Často proto dochází k úzkému propojování zájmů politických elit se zájmy nadnárodních společností, výsledkem čehož bývá nerespektování práva, poškozování životního prostředí a zasahování do lidských práv. Podporovány jsou velké

zahraniční investice na úkor drobných a středních podnikatelů a komunit. Dlouhodobým cílem programu je vytvářet tlak na stát jako veřejnou instituci, která má za úkol chránit veřejné statky a veřejné zájmy (mezi něž patří např. ochrana práva na život, práva na příznivé životní prostředí), aby přistupoval promyšleněji k podpoře přímých zahraničních investic a nepodléhal ekonomickým tlakům, jež jsou schopny nadnárodní korporace vytvořit. Našimi aktivitami se snažíme přispět k tomu, aby se nadnárodní společnosti začaly chovat odpovědně.

176

právních podání nepomohlo zastavit stavbu slévárny hliníku NEMAK v Havrani

Továrna na výrobu hliníkových hlav do motorů **nadnárodní společnosti NEMAK** byla nesmyslně a v rozporu se zákonem o ochraně zemědělského půdního fondu umístěna na posledním těžbou nedotčeném území Mostecka u obce Havraň. Pro svou investici si původně vyhlédla Plzeň, ale zde se proti záměru společnosti zvedl velký odpor občanů a Ministerstva životního prostředí (MŽP): výroba hliníkových komponentů je totiž spojena se zdravotními a environmentálními riziky. Když NEMAK v Plzni neuspěl, s pomocí vlády ČR odešel do vysokou nezaměstnaností trpících Severních Čech, do bezprostředního sousedství vysoce úrodných polí rodiny sedláka Jana Rajtera. Ten se na nás obrátil již v roce 2001 a od té doby pro něj připravujeme veškeré právní kroky a sami se účastníme mnoha správních a soudních řízení týkajících se továrny NEMAKu a také staveb v průmyslové zóně Joseph, kterou pro NEMAK buduje město Most.

Všechny naše námítky proti umístění továrny na kvalitní zemědělské půdě již v roce 2002 jako správné potvrdil veřejný ochránce práv (ombudsman) pan Otakar Motejl. Ten navrhl, aby byla správní řízení obnovena, ale kompetentní úřady na jeho výzvu vůbec nezareagovaly. Dvakrát nám dal také zapravdu ústecký krajský soud.

Spolu s organizací CEE Bankwatch Network a Hnutím DUHA jsme se obrátili na Evropskou banku pro obnovu a rozvoj (EBRD), která měla projekt NEMAKu spolufinancovat, a informovali jsme ji o rizicích, která jsou s aktivitami NEMAKu v ČR spojena. Naše argumentace slavila úspěch, když EBRD na svém zasedání v červnu 2003 vyhlásila, že upouští od záměru hliníkárnou finančně podpořit.

Ačkoliv jsme v kauze NEMAK do konce roku 2003 připravili a podali celkově 176 právních podání, včetně ústavních stížností k Ústavnímu soudu, kasačních stížností k Nejvyššímu správnímu soudu a mnoha žalob, nepodařilo se nám zabránit výstavbě 1. etapy NEMAKu – továrny s kapacitou 150 tisíc hlav ročně. Ta v říjnu 2003 za účasti předsedy vlády slavnostně zahájila zkušební provoz. Územní rozhodnutí pro desetinasobné rozšíření slévárny hliníku na 1,6 milionu hlav ročně sice krajský úřad na základě našeho odvolání zrušil, ale v novém řízení již rozšíření povolil.

Pro havraňské občany jsme již v roce 2002 vypracovali návrh na konání místního referenda, jehož předpokládaný pozitivní výsledek měl šanci fakticky výstavbu NEMAKu zastavit. Bývalý komunistický starosta však nelegálně referendum nevyhlásil. Sestavili jsme proto ústavní stížnost. Skoro celý rok Ústavní soud mlčel, než k naší radosti nařídil ústní jednání (což se povede jen minimu stížností). Poté však značně nestandardním postupem ústavní stížnost odmítl. Ani ústavní soud tak nenalezl dostatek odvahy a podlehl politickým tlakům a zájmům na zachování jedné z největších zahraničních investic v ČR.

O případu NEMAK vyšlo přes 200 článků, kauza se několikrát v hlavních zprávách České televize a dalších publicistických pořadech jako např. „21“ nebo „Nedej se“. Vzhledem k tomu, že se použití pouze právních prostředků v kauze NEMAK ukázalo jako nedostatečné, rozhodli jsme se pro podstatnější medializaci celé problematiky: Známy dokumentátor Libkovičky tragédie fotograf Ibra Ibrahimovič se nabídl, že pro nás nafotí osud rodiny Rajterů. A tak

po několika měsících usilovné práce mohla vzniknout putovní výstava „**Příběh sedláka Rajtera – od kolektivismu ke globalizaci**“. Ta měla svou premiéru v červnu 2003 v Hradci Králové, poté se přestěhovala blízko „místa činu“ do Ústí nad Labem, aby v listopadu a prosinci mohla být přímo na očích politiků – senátorů v prostorách jednacího sálu Senátu Parlamentu. Poté výstava zavítala do renomované Galerii Václava Špály na Národní třídě, kde se ujal záštity nad celým projektem bývalý prezident pan Václav Havel. Umocnění mediálního ohlasu celé série výstav přineslo ocenění, které se Ibrovi Ibrahimovičovi dostalo z

rukou mezinárodní poroty Czech Press Photo 2003, když fotografie „Jan Rajter s malým Vašíkem na pastvině v Mrzlicích“ získala hlavní cenu soutěže „Křišťálové oko“ a celá série fotografií zvítězila také v kategorii „Každodenní život“. Putování výstavy rokem 2003 nekončí, díky velkému zájmu o ni je na další roky naplánováno její pokračování do dalších měst ČR a do zahraničí. Výstavu doplňuje informační portál <http://www.sedlakjan.cz/>, na němž je možno získat jak podrobné informace o samotné kauze tak o problematice s ní úzce související: o odpovědnosti nadnárodních korporací a o investičních pobídkách.

1,6

miliardy korun investičních pobídek pro nelegální výrobu obrazovek v továrně LG. Philips Displays

V rámci programu GARDE jsme se v roce 2003 zaměřil na největší zahraniční investici na „zelené louce“ v České republice na přelomu tisíciletí, kterou byla výstavba továrny na velkoplošné televizní obrazovky společnosti **LG. Philips Displays** v Hranicích. Případ se proslavil díky Markétě Regecové, jejíž známá kauza, v níž se angažovali nejvyšší státní představitelé, včetně tehdejšího premiéra Miloše Zemana, skoro dokonale zakryla mnoho pochybení a problémů, které se týkaly stavby a provozu Philipsu. Továrna, mohutně podpořená investičními pobídkami ve výši přesahující 1,6 miliardy korun, která již 2 roky produkuje obrazovky „jako na běžícím páse“, přitom do konce roku 2003 nebyla zkolaudována – zůstávala ve zkušebním provozu.

Na základě právní analýzy jsem zjistili, že Philips již od září 2001 ve zkušebním provozu vyrábí, aniž by však měl schválený bezpečnostní program prevence závažné havárie a sjednáno zákonné pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie. Bezpečnostní program je pro zahájení provozu továrny zcela nezbytný, protože v něm musí být důkladně posouzena rizika vzniku závažné havárie a jejich možných následků na okolí. Philips totiž ve velkém množství nakládá s nebezpečnými chemickými látkami. Obrátil jsem se proto na olomoucký krajský úřad s podněty k zahájení řízení o zákazu činnosti Philipsu a k uložení sankce za chybějící pojištění. Jejich cílem bylo donutit korejsko-holandský koncern, aby začal respektovat

český právní řád. Krajský úřad na více než dvouleté porušování zákona o prevenci závažných havárií odpověděl zcela alibisticky s tím, že Philips sice zákon porušil, pokutu však udělit odmítl.

Na základě medializace celé kauzy a po dalším z úniků nebezpečných chemických látek z Philipsu do řeky Bečvy proběhla týdenní kontrola Philipsu ze strany ČIŽP, jejíž

výsledkem bylo zahájení řízení o udělení pokuty na úseku ochrany vod, ochrany ovzduší a odpadů. Díky našim dalším právním podnětům pak Philips na svém webu začal zveřejňovat informace o vlivu továrny na životní prostředí. Protože je závažnost celé kauzy velmi vysoká a objevili jsme i další problémy Philipsu, případu se budeme věnovat i v následujícím roce.

Další případy:

- Společnost **DANONE** začala na konci devadesátých let vyrábět **jogurty „BIO“**. V České republice, ale i v zemích EU je značka BIO určena pro označování produktu ekologického zemědělství. Díky používání označení BIO na svých jogurtech firma Danone využívala pověsti výrobků pocházejících ze systému ekologického zemědělství. Tímto samozřejmě poškozovala producenty biopotravin, neboť ti díky zneužívání označení BIO přicházeli o zákazníky, kteří v domněnku, že takový jogurt má kvality přisuzované biopotravinám používali svůj kupní potenciál na nákup výrobků, které však neměly s ekologickým zemědělstvím pranic společného. Uvedeným docházelo ke klamání spotřebitele. Spolu s občanským sdružením ARS AEQUI et BONI, společností KEZ, o.p.s., a zpracovatelem ekologického zemědělství – společností PRO-BIO, s.r.o. jsme využil ustanovení obchodního zákoníku o nekalé soutěži a podali jménem ekologických zemědělců proti společnosti žalobu. Spor pokračoval u odvolacího soudu i v roce 2003.
- Na území obce **Nošovice**, která leží pouhý 1 km od hranic CHKO Beskydy a v bezprostřední blízkosti k vyhlášení národní přírodní památkou zvažovaného koryta říčky Skalická Morávka, bylo dlouho zamýšleno **vybudování cca 270 ha velké strategické průmyslové zóny**. Její realizaci posvětila svým usnesením i vláda ČR. Na nemalé výměře zemědělských po-

zemků, které v sezóně dávají práci až 150 lidem, však hospodaří členové Zemědělského družstva vlastníků. Část z nich proto pozemky nehodlala prodat. Dlouho se mluvilo o tom, že by zde mohla investovat největší korejská automobilka Hyundai Motors. Z plánované investice tohoto giganta sice sešlo, ale Moravskoslezský kraj, Ministerstvo průmyslu a obchodu, společně s agenturou pro zahraniční investice CzechInvest usilovně hledali jiného strategického investora. Proto se nátlakem a různými výhrůžkami snažili družstevníky donutit k prodeji jejich pozemků. EPS s nošovicými celou věc dlouhodobě konzultoval a podpořil je v jejich přesvědčení pozemky neprodávat.

Začátkem roku 2003 ale přišla vláda ČR s receptem, jak předejít problémům s vykupováním pozemků pro průmyslové zóny. Strategické průmyslové zóny měly být napříště definovány jako „veřejně prospěšné stavby“ a jejich existence prohlášena za „veřejný zájem“. Pro potřeby výstavby průmyslových zón by tak bylo možno pozemky vyvlastňovat. Se zbylými nošovicými by se pak nikdo moc bavit nemusel a pozemky by jim byly vyvlastněny. EPS monitoroval legislativní návrhy vlády v dané oblasti, především pak návrh nového stavebního zákona. Vládou navržený recept prozatím nezačal být nijak realizován. Na sklonku roku 2003 pak již bylo jasné, že pokus státu vybudovat v Nošovicích průmyslovou zónu díky vytrvalému odporu družstevníků narazil a že se projekt vůbec neuskuteční.

Program

PRÁVO NA PŘÍZNIVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Právo na příznivé životní prostředí je ústavně garantováno Listinou základních práv a svobod. Přesto je stále takřka nemožné domoci se jeho přímé ochrany orgány veřejné moci, zejména soudy. Nejvýznamnějšími překážkami jsou nedostatečná úprava přístupu ke spravedlnosti ve věcech zásahů do životního prostředí, neochota soudů k progresivnímu výkladu právních předpisů, ale rovněž nedostatečné využívání existujících možností „obětmi“ zásahů do životního prostředí. Cílem program je poskytovat bezplatnou

právní pomoc občanům či obcím v případech plánovaných či již probíhajících záměrů, které mohou poškodit jejich přirozené životní prostředí nebo je jiným závažným způsobem obtěžovat. Součástí programu je také „Poradna pro životní prostředí“, která poskytuje občanům, nevládním organizacím i dalším subjektům konzultační a poradenskou pomoc prostřednictvím jednorázových telefonických, e-mailových a písemných konzultací, zasíláním vzorů právních podání, informačních materiálů a podobně.

500

krát vyšší hodnota obsahu dioxinů u SPOLANY

V roce 2003 jsme podnikli první právní kroky v kauze úniku několika tisíc tun vysoce nebezpečných chemických látek z **chemického závodu společnosti SPOLANA** v průběhu povodní z roku 2002 a vysoce nezodpovědného jednání managementu této firmy. Společnost totiž jednak ignorovala výzvy Greenpeace, aby řešila problém starých ekologických zátěží v budovách ležících v zátopovém území (z nichž posléze chemikálie skutečně unikly), ale především po katastrofě tajila informace a následky úniku nebezpečných látek bagatelizovala.

Navázali jsme spojení s místními občany, kteří bydlí a hospodaří v těsném sousedství továrny. Jejich dům a pozemek je situován v nejnižším místě lokality tak, že jejich pozemky pravidelně zasahují úniky chemických látek z provozů Spolany. Výsledkem této dlouhodobé expozice je mj. úřední zákaz využití některých jejich polí jak pro rostlinou tak i živočišnou výrobu z důvodu zamoření dioxiny. Případ tak má velmi výraznou sociální rovinu – rodina zamořením pozemků přišla o podstatný zdroj svého hospodaření (prodej, samozásobitelství) a vedle toho byla v nedávné době obětí povodní. Povodně nejenže znamenaly další zavlečení škodlivých látek na nemovitosti ale vedle toho byl prakticky zničen jejich obytný dům.

Společně s Greenpeace, Arnikou a místními obyvateli jsme podali trestní oznámení poukazující na zamoření přírodní rezervace Černínovsko toxickými látkami. Policie ČR ho však odložila. Téměř vůbec se přitom nezabývala vlivem naměřených koncentrací nebezpečných látek na životní prostředí, ale výhradně možným přímým ohrožením života či zdraví lidí. V sedimentu slepého ramene Labe v sousedství Spolany přitom obsah dioxinů přesáhl až 500-krát hodnotu považovanou MŽP za normální. Tyto látky mohou vážně ohrozit populace živočichů žijících v rezervaci, neboť mohou způsobovat rakovinu, snížení odolnosti vůči nemocím, zhoršení schopnosti rozmnožování a další vážná poškození.

Státní zástupce pro Prahu-Východ nereagoval na naši stížnost proti rozhodnutí Policie ČR dále neprošetřovat zamoření pozemku a domácího zvířectva dioxiny a PCB v případě jedné z postižených rodin v obci Libiš. Stížnost přitom obdržel již v dubnu a právník EPS ji celkem čtyřikrát doplňoval o další údaje, např. výsledky rozborů získaných od Státní veterinární správy, podle kterých u vajec slepic chovatelů z obce Libiš byly významně překročeny limity u PCB, DDT a HCB. Kontrolní hodnoty z obce Libiš pak svědčí o dlouhodobé zátěži zdejšího životního prostředí.

Další případy:

- Společnost Agroservis plánuje postavit v obci **Dolní Dubňany** na místě bývalého kravína **velkovýkrmnu prasat** s kapacitou 5200 kusů. Obec i většina občanů se k projektu staví negativně, neboť se obávají zápachu, znečištění ovzduší, spodních vod a nárůstu dopravního zatížení. Proces posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) dopadl příznivě pro investora i přesto, že obec, jednotliví občané i vytvořené místní občanské sdružení, kterým od roku 2002 poskytujeme právní pomoc, podali rozsáhlé odůvodněnou stížnost. V souvislosti s ústním projednáváním územního a stavebního řízení proběhla v obci demonstrace, zaznamenaná rovněž celostátními televizními Událostmi. Podařilo se nám dosáhnout přerušování a následně zastavení územního a stavebního řízení, na základě odvolání byly zrušeny souhlasy se stavbou vydané orgány ochrany vod i ovzduší. Investor tak bude muset podat novou žádost o stavební povolení. Obec Dolní Dubňany se dále s naší pomocí snaží zabránit záměru investora prostřednictvím změny územního plánu obce, přičemž však zatím naráží na naprostou neochotu nadřízených orgánů územního plánování.
- Ostravský odbor MŽP zrušil na základě odvolání souseda, kterého zastupoval právník EPS, souhlas Krajského úřadu podle zákona o ovzduší k uvedení stavby povolené jako **“malá vodní elektrárna s linkou na zpracování hliníku” v Chotěbuzi**, do zkušebního provozu. Stavba je totiž provozována bez kolaudace a dalších povolení a velice obtěžuje sousedy hlukem a zápachem. Odvolací orgán dal za pravdu naší argu-

mentaci spočívající zejména v tom, že vydané povolení bylo založeno na podkladech, zcela nedostatečných z hlediska požadavků nového zákona o ovzduší. Provoz je v současné době zastaven.

- **V Liberci** jsme poskytovali právní servis skupině občanů obtěžované prokázaným **nadměrným hlukem** v důsledku nezákonného postupu správních orgánů (magistrát, krajský hygienik). Do oblasti byla svedena doprava k průmyslové zóně, přestože stav ani kapacita komunikace tomu zjevně neodpovídají. Již v roce 2002 byla oficiálně potvrzena skutečnost, že provoz překračuje zákonné limity pro hluk. Komunikace je provozována bez kolaudace na základě povolení k předčasnému provozu. Krajský úřad vyhověl našemu návrhu na přezkum původního rozhodnutí stavebního úřadu a rozhodnutí změnil tak, že provoz na komunikaci bude až do doby kolaudace pouze jednosměrný. Investor (Ředitelství silnic a dálnic) se proti rozhodnutí odvolal.
- **V Blansku** jsme pomáhali občanskému sdružení připomínkovat investiční záměr **protipovodňových úprav koryta řeky Svitavy** (prozatím rozhodnutí ve zjišťovacím řízení EIA). Projekt je kontroverzní svým nejasným napojením na další protipovodňová opatření, poněkud zastaralou technickou koncepcí (plošné umělé zpevnění břehů kamenem, snížení dna, dotčení zeleně) a neochotou investora provést biologické hodnocení. Občanské sdružení je přihlášeno do navazujících řízení o záměru, investor i město předběžně vyjádřili souhlas s dílčími úpravami záměru.

491

právních dotazů zodpovězených Poradnou pro životní prostředí

Kromě případů, jimž se program věnuje dlouhodobě a systematictěji, se postupně stabilizuje fungování „Poradny pro životní prostředí“, v jejímž rámci právník EPS a dobrovolníci z řad studentů brněnské právnické fakulty – vesměs absolventů naší Školy lidských práv – poskytují především jednorázové odpovědi a konzultace na telefonické, e-mai-

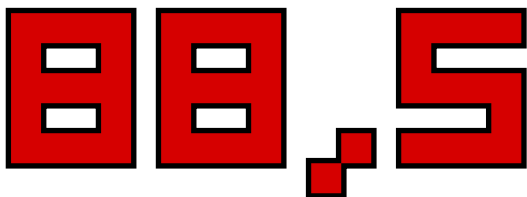
lové či písemné dotazy veřejnosti – jednotlivců, nevládních organizací i obcí. Pracovníci a dobrovolníci Poradny také často zasílají nejrůznější vzory právních podání a vypracovávají některá z relativně jednodušších právních podání (např. stížnosti na postup stavebního úřadu, odvolání ve sporech o informace, kratší právní analýzy apod.).

Program DOPRAVA

Zatímco negativní vlivy různých průmyslových odvětví na životní prostředí v posledních letech klesají, podíl dopravy na znečištění životního prostředí se, vzhledem k bouřlivému nárůstu počtu motorových vozidel, neustále zvyšuje. Jedním z důsledků je tlak na výstavbu nové dopravní infrastruktury. Často jde o projekty pocházející ze šedesátých let minulého století, které nezohledňují současné požadavky na ochranu životního prostředí a umísťují trasy nových dálnic do chráněných území. Jde přitom často o ekologicky

cenné lokality, které se mají v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie stát součástí sítě chráněných území NATURA 2000. Cílem programu je připět k tomu, že negativní vliv dopravních staveb na chráněná území bude minimalizován. Tohoto cíle chce program dosáhnout prostřednictvím poskytování právní pomoci nevládním ekologickým organizacím, které se systematicky zabývají dopravní problematikou, a prostřednictvím řešení několika klíčových, precedentních případů.

kilometrů plánovaných dálnic jsme se snažili učinit ekologicky šetrnějšími

Dálnice D8 z Prahy do Drážďan má projít **Chráněnou krajinnou oblastí České středohoří**, a to po povrchu. K záchraně tohoto cenného území by přitom stačilo vést trasu alespoň částečně tunelem. V současnosti zbývají dva poslední úseky k tomu, aby byla dálnice dobudována. Ombudsman Otakar Motejl dal za pravdu našim námitkám, když potvrdil, že při plánování dálnice úřady ve více případech chybovaly a rozhodly rozporuplně, např. Ministerstvo životního prostředí rozhodlo o udělení výjimky pro stavbu D8, aniž by podle požadavků zákona zvažovalo další varianty jejího vedení. Ombudsman proto v souladu s našimi požadavky navrhl, aby se co nejvíce zmírnily dopady této stavby na CHKO České středohoří. Výstavba D8 se také stala předmětem soudního sporu, když jsme spolu s dalšími ekologickými organizacemi podali k ústeckému krajskému soudu žalobu proti územnímu rozhodnutí o umístění stavby dálnice. Vzhledem k všeobecně pomalému postupu soudů nebyl tento soudní spor do konce roku 2003 uzavřen.

Iniciovali jsme vznik tzv. Litoměřické výzvy, dokumentu, který apeluje na odpovědné státní orgány, aby prosadily realizaci tunelové varianty vedení Dálnice D8. K této výzvě se připojilo celkem 56 českých ekologických organizací.

Dále jsme se podíleli na přípravě podkladů pro kampaň CEE Bankwatch Network, která se na celoevropské úrovni snaží upozornit na skutečnost, že Evropská investiční banka se chystá poskytnout České republice úvěr na výstavbu dálnice D8.

Stavba **dálnice D11** Praha – Hradec Králové má zasáhnout do **národní přírodní rezervace Libický luh**. Měla by totiž vést přímo terénem namísto po estakádě, která by umožnila zachovat tento vzácný pozůstatek lužní krajiny i pro příští generace. Dílčího úspěchu jsme dosáhli u Nejvyššího správního soudu v Brně, který udělal definitivní tečku za sporem mezi Krajským úřadem Středočeského kraje a EPS o nezákonné vyloučení organizace Svoboda zvířat z územního řízení k dálnici D11. Ve sporu nám dal již po dvakrát za pravdu Městský soud v Praze, úřady se přesto stále nevzdávají naděje, že se svého hlídacího psa zbaví a Libický luh zalijí betonem beze svědků. Rozsudek Nejvyššího soudu má charakter precedentu, neboť jasně stanoví podmínky účasti veřejnosti v podobných rozhodovacích řízeních. Na základě rozhodnutí soudu by územní řízení o stavbě dálnice mělo být obnoveno. V novém řízení chceme jednat o zlepšení prostupnosti budoucí dálnice pro živočichy.

51

zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů na Slavíkových ostrovech u Přelouče ohroženo

Nepromyšlený plán **splavnění Labe do Pardubic ohrožuje** jeden z mála zachovaných koutů přírody v této části Polabí: **Slavíkovy ostrovy u Přelouče**. V prosinci 2003 vydal ministr životního prostředí Libor Ambrozek výjimku k projektu splavnění Labe do Pardubic. Navzdory odmítavým studiím řady institucí, včetně Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a rovněž zamítavému stanovisku samotných úředníků ministerstva, tak zpečetil osud 51 ohrožených a silně ohrožených druhů živočichů a rostlin na Slavíko-

vých ostrovech. Kauza je přitom učebnicovým příkladem propojování státní správy se soukromými zájmy politické reprezentace obcí a kraje. Za výstavbu plavebního stupně Přelouč silně lobuje vedení Pardubického kraje a města Přelouč. Oba subjekty jsou přitom akcionáři společnosti Přístav Pardubice a.s., která byla založena za účelem vybudování říčního přístavu a překladiště zboží v Pardubicích. Bez přeloučského plavebního stupně není přístav v Pardubicích myslitelný.

Další případy:

Tím, že dal ministr zelenou splavnění Labe do Pardubic, vzdal se možnosti efektivně zabránit megalomanskému a ekologicky devastujícímu záměru na vybudování labské větve **plavebního kanálu Dunaj–Odra–Labe**, tedy splavnění Labe až do Německa. Splavnění Labe v severních Čechách přitom ministerstvo odmítá a tvrdí, že podporuje pouze splavnění řeky na trase Praha-Pardubice. Vzhledem k tomu, že byl na této trase dobudován rychlostní železniční koridor a dostavuje se dálnice, je tento krok buď bezbřehou naivitou, nebo nadměrně nevýhodným obchodem. Absurdní je, že území má být navrženo jako součást systému ochrany přírody v zemích EU NATURA 2000, který upravuje Směrnice ES Habitat Directive. Ta bude na na-

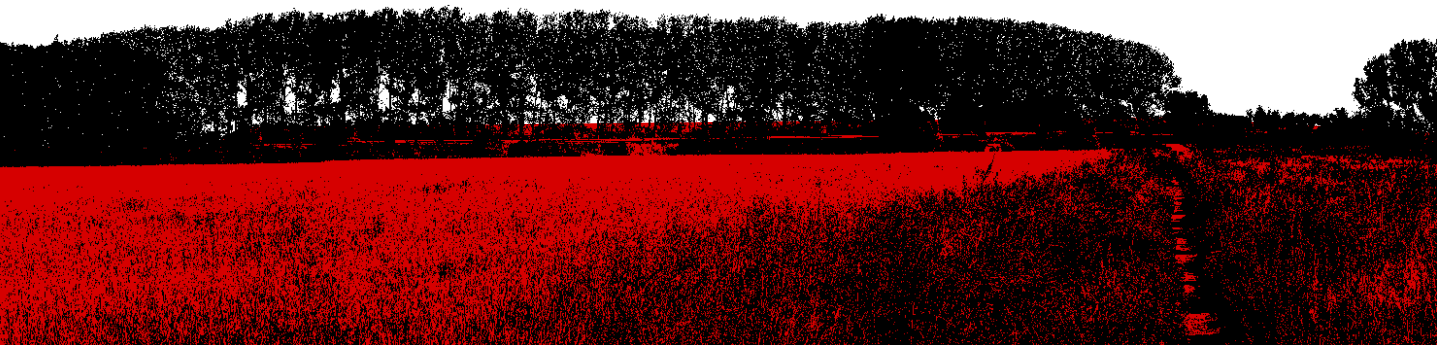
šem území platit po našem vstupu do EU v květnu 2004.

Účastnili jsme přípravy regionálního územního plánu, který vedle projektu splavnění Labe do Pardubic obsahuje **další environmentálně kontroverzní záměry**, které nebyly řádně posouzeny z hlediska jejich vlivů na životní prostředí: kromě projektu kanálu Dunaj-Odra-Labe sem patří např. likvidace jádrové zóny „oblasti ochrany ptáků“ (podle Směrnice EU o ptácích) v oblasti Komárov, či projekt 2000MW elektrárny. Podíleli jsme se také na zpracování rozsáhlých připomínek k dokumentaci SEA (Strategical Environmental Assessment, tedy tzv. strategická EIA).

Program ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

Cílem programu je ochrana nejcennějších částí české přírody – národních parků, chráněných krajinných oblastí, rezervací, ale i oficiálně nevyhlášených, ale přitom přírodně cenných území České republiky. Jde nám o ochranu před bezohledným vydáváním výjimek, souhlasů a povolení ke komerčnímu využívání přírodních zdrojů, výstavbou megalomanských rekreačních zařízení či obdobnými destruk-

tivními aktivitami. Snažíme se o to, aby se vždy zodpovědně a na základě dostatečných a objektivních podkladů zvažovaly zájmy ochrany životního prostředí a zájmy jiné (ekonomické, sociální) a aby se překonal stav, kdy je ekonomickým argumentům skoro automaticky přikládána větší váha.

18

Jamek golfového hřiště pod zámek Hluboká nad Vltavou

Od roku 1999 se účastníme správních řízení o povolení projektu osmnáctijamkového golfového hřiště v anglickém parku pod zámek **Hluboká nad Vltavou**, který představuje podle odborníků „území nezaměnitelné estetické hodnoty“. Projekt může při změně hydrologických a biologických podmínek přírodní park s šedesáti zvláště chráněnými stromy a celou řadou ohrožených živočichů vážně ohrožit.

Celá kauza se stala doslova učebnicí nezákonností, korupce, lokálního klientelismu a politického ovlivňování činnosti státní správy. Místní ekologické iniciativy dokonce sestavily diagram vzájemných vztahů mezi jednotlivými aktéry – podnikateli, úředníky a politiky, kteří porušují zákony i etická pravidla, aby investor dosáhl svého.

V našich právních podáních namítané nezákonnosti potvrdilo třikrát Ministerstvo životního prostředí a také veřejný ochránce práv, který prohlásil, že „celé řízení je v rozporu se základními principy demokratického právního státu i dobré správy a rovná se účelovému obcházení zákona“. Ombudsman ostře kritizoval činnost Městského, Okresního i Krajského úřadu a označil je za viníky protiprávního stavu. Právní nihilismus hlubockých šel přesto tak daleko, že si radnice nakonec golfové hřiště „povolila“ tajně (a tudíž nezákonně), aniž informovala účastníky řízení. Případu se budeme soustavně věnovat i v následujícím roce.

59

Miliónů korun přijde vniveč v kauze přehradní nádrže Nové Mlýny

Naděje do vlekoucí se kauzy zatopených ostrovů na **přehradní nádrži Nové Mlýny** (a s nimi i 60 ha nově obnoveného lužního lesa) vnesla intervence veřejného ochránce práv. Ten na náš podnět již v roce 2002 případ přezkoumal a došel k názoru, že zde byl porušen zákon. Nyní ombudsman usiluje o faktické vyřešení problému. Jednak se obrátil na vládu a vyzval ji, aby „válku“ mezi ministerstvy

životního prostředí a zemědělství vyřešila z moci své autority, a také byl iniciován vznik komise, která by byla složena ze zástupců všech zainteresovaných stran a která by vyšetřila pozadí případu a našla jeho řešení. Posledně jmenovaný krok však nelze vnímat jako zcela pozitivní, protože je zřejmé, že komisi bude Ministerstvo zemědělství chtít zneužít k oddalování rozhodnutí tak, aby byl zatopený biotop definitivně zničen a potřebné snížení hladiny tak ztratilo faktický smysl. Naše kasační stížnost podaná k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně nebyla doposud vyřešena.

Není bez zajímavosti, že výstavba ostrovů byla financována ze státních prostředků a přišla daňové poplatníky na cca 59 mil. Kč. Díky zvýšení hladiny na kótu 170,35 m n.m., které na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství provedlo Povodí Moravy, tyto nemalé finanční prostředky přijdou vniveč. Bylo přitom potvrzeno, že hladina na střední nádrži může být snížena na kótu 169, 50 m n.m., aniž by došlo k ohrožení vodohospodářských zájmů.

Další případy:

- V přísně chráněných unikátních pralesovitých smrčínách tzv. prvních zón **národního parku Šumava** se loni i přes nesouhlas vědců opět kácely kůrovcem napadené stromy. Dále se šíří holiny, dochází k záhadným krádežím dřeva, ilegálnímu odvážení celých stromů. Že nejde o subjektivní názor ekologů potvrdila Zpráva prestižního Světového svazu ochrany přírody (IUCN) ze září 2002 o tom, že Šumava nespĺňuje mezinárodní standardy pro národní parky. Zpráva IUCN současně doporučuje v nejcennějších částech národního parku proti kůrovci nezasahovat. Účastníme se mnoha povolovacích řízení a spolu s Hnutím DUHA právně napadáme rozhodnutí o kácení. V rámci právních kroků jsme se mimo jiné obrátili se stížností na Ústavní soud.
- **Obec Čeladná** v jedinečném prostředí beskydských hor se má podle plánů společnosti Prosper Trading, a.s., podporovaných vedením obce, stát golfovým centrem se sedmadvacetijamkovým hřištěm, největším u nás. Občanské sdružení Beskydčan se s pomocí právníka EPS účastnilo více než patnácti správních řízení, v nichž se domáhalo objektivního posouzení vlivu stavby na krajinný ráz (za tím účelem jsme nechali zpracovat odborný posudek) a zejména předloženi detailního seznamu používaných chemikálií a jejich vlivů na životní prostředí. Jelikož tyto požadavky nebyly splněny a hřiště bylo přes řadu chybějících podkladů povoleno, podali jsme v roce 2003 proti rozhodnutím úřadů celkem čtyři správní žaloby. Investor naopak své odpůrce napadl a podal na ně žalobu "na ochranu dobré pověsti", kterou ale na základě argumentů EPS Krajský soud v Ostravě v celém rozsahu zamítl.
- Beskydčanu jsme pomáhali rovněž při dosažení jednoho z jeho největších dosavadních úspěchů, když po mnoha letech a řadě správních řízení ministr životního prostředí konečně neudělil výjimku pro provoz nelegální sjezdovky na nejvyšší hoře Beskyd – **Lysé hoře**. S nástupem používání moderní techniky (sněžná vozidla, rolba) se totiž podstatně zvýšily negativní vlivy sjezdovky na prostředí první zóny CHKO Beskydy, a tak bylo třeba erozi půdy v nejcennější části hor zabránit právní cestou.
- Znojemská radnice prosazuje záměr vybudovat v bezprostřední blízkosti **barokního kláštera v Louce u Znojma** městské koupaliště – Aquapark. Místní Okrašlovací spolek poukazoval na nevhodnost umístění stavby, na nedostatečné posouzení kulturní hodnoty památky a dále na podjatost pracovníků stavebního úřadu, rozhodujících o věci, na nichž má město jako jejich zaměstnavatel značný ekonomický i politický zájem. Po našem odvolání bylo zrušeno stavební povolení pro stavbu, bohužel téměř současně město Znojmo zbouralo památkově chráněnou zeď. Případem se bude na základě žaloby EPS zabývat správní soud.
- Obcím **Pozlovice** a **Provodov, Horní Lhota u Luhačovic** a **místním občanským sdružením** jsme poskytovali právní pomoc v jejich snaze zabránit plánu společnosti Jihomoravská energetika postavit až třicet metrů vysoké vysokonapěťové elektrické vedení napříč barokním poutním místem Provodov, přírodně a esteticky nejcennějšími částmi Vizovických vrchů a CHKO Bílé Karpaty. Pro dotčené obce jsme zpracovali možné varianty právního postupu směřující k prosazení povinnosti investora provést stavbu způsobem šetrným k přírodě a krajině. To v praxi znamená elektřinu vést kabely a na nižších dřevěných stožárech. O prosazení těchto podmínek budou obce a občanská sdružení s naší pomocí usilovat ve správních řízeních. Podíleli jsme se rovněž na zpracování stížnosti na nezákonný průběh procesu EIA k veřejnému ochránci práv.

Program LEGISLATIVA

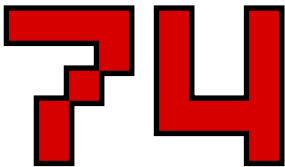
Cílem našich aktivit je eliminace nedemokratických a diskriminačních ustanovení v navrhované legislativě. Jde nám o prosazování takové podoby právní úpravy rozhodovacích procesů týkajících se ochrany životního prostředí a dalších veřejných zájmů, která umožňuje efektivní kontrolu výkonu státní moci občanskou veřejností a zajišťuje demokratické, spravedlivé a transparentní rozhodování.

196

paragrafů vládního návrhu zákona o správním řízení

Rozsáhlou odbornou a mediální kampaní jsme v roce 2002 přispěli k zamítnutí **vládního návrhu zákona o správním řízení**, který představoval asi nejdrastičtější omezení práv občanů ve vztahu k úřadům od roku 1989. Nový vládní návrh, předložený v roce 2003, obsahuje ve srovnání s předchozím některé pozitivní dílčí změny, zejména upuštění od výslovného zakotvení nerovnosti účastníků řízení. Jeho celková koncepce se však příliš nezměnila. Komplikovanost, nepřehlednost a nesrozumitelnost, zbytečná podrobnost (návrh zákona má 196 paragrafů, zatímco současný zákon jich má pouze 85) či snadná zneužitelnost neurčitých právních pojmů, byly i tentokrát hlavními výhradami jeho oponentů. Správní řád přitom upravuje základní obecná pravidla pro činnost prakticky veškerých orgánů státní správy, a třebaže je z hlediska „neprávnícké“ veřejnosti abstraktní a nezáživnou procesní právní normou, má pro každodenní život většiny lidí mnohem větší dopad než řada jiných zákonů, o něž se veřejnost zajímá (a jimž se také média věnují) mnohem více.

Na nový vládní návrh jsme společně s nevládní organizací Ateliér pro životní prostředí zareagovali vypracováním vlastní novely stávajícího správního řádu, která byla následně předložena jako poslanecký návrh. V dubnu novela překvapivě na rozdíl od vládního návrhu získala podporu ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny. Sněmovna však na své červnové schůzi rozhodla o vrácení obou návrhů zpět do výborů. Projednávání bylo přerušeno s tím, že Ministerstvo vnitra uznává opodstatněnost námitek o přílišné komplikovanosti a nesrozumitelnosti návrhu (což vedle EPS dále kritizovala např. Asociace krajů České republiky) a pokusí se návrh s přihlédnutím k námitkám upravit. V listopadu však vnitro přišlo s návrhem, který opět přinesl pouze dílčí úpravy. Ve stejném měsíci Rada vlády pro lidská práva na základě našeho podnětu přijala doporučení, korespondující s většinou nejdůležitějších stanovisek a návrhů prezentovaných kritiky nového správního řádu. Po velmi dlouhém projednávání byl nakonec nejtěsnější možnou většinou na jaře 2004 schválen vládní návrh.

poslanců hlasovalo pro vypuštění účasti veřejnosti na rozhodování aneb další z útoků s úspěchem odražen

V rámci projednávání „euronovely“ zákona č. 114/1992 Sb. **o ochraně přírody a krajiny**, která měla do českého právního řádu zavést soustavu evropských chráněných území NATURA 2000, předložili poslanci ČSSD a ODS dva pozměňovací návrhy, které představovaly další z řady útoků na možnost veřejnosti účastnit se rozhodování o závažných zásazích do životního prostředí. A byly to útoky od roku 1992 patrně vůbec nejzávažnější. Návrh poslance Ladislava Skopala (ČSSD) směřoval k úplnému zrušení možnosti občanských sdružení účastnit se správních řízení, v nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Poslanec Zajíček (ODS) pak navrhoval omezit toto právo pouze na územní řízení. Proti těmto snahám aktivně

vystoupila řada ekologických organizací včetně EPS. Vedle přípravy materiálů pro poslance, zdůvodňujících nepravdivost označování občanských sdružení za “hlavního viníka“ průtahů ve správních řízeních, jsme připravili text prohlášení proti snahám o omezování účasti veřejnosti na rozhodování, které následně podpořilo více než sedmdesát starostů a zastupitelů z celé ČR, více než 120 neziskových organizací celostátního, regionálního i místního významu a řada soukromých osob. Pozměňovací návrhy směřující k omezování účasti veřejnosti na rozhodování byly ve třetím čtení těsnou většinou (77 ku 74) odmítnuty, což pro ekologické organizace znamenalo velice důležitý úspěch.

Další legislativní aktivity:

- Pozměňovací návrh poslance za ČSSD a bývalého ministra dopravy a spojů Jaromíra Schlinga navrhuje u **vodních kanálů mezinárodního významu** úplně zrušit účinnost **zákona o ochraně přírody a krajiny**, jinak řečeno, platnost pravidel ochrany přírody platných v národních parcích, rezervacích a chráněných krajinných oblastech. To znamená, že by stavby měly automaticky, ve všech případech, přednost před ochranou přírody. Novela je dalším příkladem „zákonů

na objednávku“ – má zajistit hladké povolení výstavby vodních děl na Labi, které mají „vybetonovat“ poslední zachovalé úseky řeky v oblasti CHKO Labské pískovce a v dlouhodobém hledisku mají napomoci povolení kontroverzního megaprojektu kanálu Dunaj-Odra-Labe. Proti návrhu se postavily místní ekologické organizace, přičemž EPS zpracoval právní analýzu rozporu návrhu s českým a evropským právem a podílel se na lobbyingu v Senátu, který nejnebezpečnější část „Schlingovy novely“ zamítl.

- Omezení účasti veřejnosti a přístupu k informacím bylo schváleno při hlasování o návrhu nového **zákonu o geneticky modifikovaných organismech**. Poslanci omezili právo na informace o místech, kde se geneticky modifikované organismy pěstují, zrušili možnost občanských sdružení účastnit se povolovacích řízení pro pěstování geneticky modifikovaných organismů ve volné přírodě a zastoupení nevládních organizací v odborné komisi MŽP, která v těchto případech vydává stanovisko. Poslance naše argumenty o rozporu přijaté úpravy s novou směrnicí EU o právu na informace o životním prostředí bohužel nepřesvědčily.
- V prosinci 2003 Poslanecká sněmovna drtivou většinou přítomných poslanců propustila do druhého čtení návrh **zákonu o výstavbě dálnic a rychlostních silnic**. Pro přijetí této právní úpravy se vyslovili téměř všichni přítomní poslanci ČSSD, KSČM a KDU-ČSL. Předkladatelé si od zákona slibují urychlení výstavby dálniční sítě v ČR. Za tím účelem má omezit účast veřejnosti a zrychlit výkup nebo vyvlastňování pozemků pro liniové stavby, a to až za hranici ústavně zaručených práv vlastníků nemovitostí v trasách plánovaných komunikací. Návrh zákona dále u vyjmenovaných dálnic deklaruje, že se jedná o stavby ve veřejném zájmu a stanoví, kudy mají jejich trasy vést (nahrazuje tak odborné hodnocení ekonomicky a ekologicky nejpříznivější trasy). Na základě našeho zadání zpracoval prof. JUDr. Aleš Gerloch, pedagog právnické fakulty Karlovy univerzity a odborník na ústavní právo, právní expertizu, která jasně konstatuje, že návrh zákona není v souladu s Ústavou a výrazně zasahuje do vlastnického práva majitelů pozemků tím, že neumožňuje jeho důslednou soudní ochranu. Vedle expertizy jsme zpracovali vlastní návrh, který jsme zoeslali členům vlády a parlamentu a podíleli jsme se také na lobbyingových aktivitách.
- V červenci jsme se neúspěšně pokusili dosáhnout změny obsahu návrhu **novely zákona o ochraně veřejného zdraví**, která se týkala ustanovení o ochraně před hlukem. Novela byla předkladateli prezentována jako technická „euronovela“, pod tímto obecným konstatováním se však skryly i změny, které dále zhoršují dosavadní, již tak neuspokojivý standard právní ochrany před hlukovou zátěží (např. výrazné “změkčení“ podmínek pro udělení výjimky v případě nedodržování limitů). Pro senátory jsme připravili podklad a tématu jsme informovali média. Novela se díky tomu stala předmětem debaty ve Zdravotním výboru Senátu, nakonec však byla jím i Senátem jako celkem schválena v nezměněné verzi.
- Případ novely zákona o ochraně veřejného zdraví je jedním z ukázkových příkladů nekoordinované a nedobré praxe ministerstev, které kontroverzní návrhy zákonů záměrně nezveřejňují včas a v Parlamentu je dostatečně nezdůvodňují. Na uvedené nešvary proto při našich aktivitách poukazujeme a snažíme se přispět k tomu, aby v budoucnosti byly přijata taková úprava **Legislativních pravidel vlády**, která by vládu a ministerstva zavazovala návrhy právních předpisů v dostatečném předstihu zveřejňovat a také se náležitě vypořádávat s námitkami k nim veřejností uplatněnými.
- V únoru 2003 proběhl na půdě Parlamentu **seminář určený poslancům a senátorům** zaměřený na připravované právní předpisy, které se týkají **účasti veřejnosti v řízeních dotýkajících se ochrany životního prostředí**. Na semináři jsme prezentovali výsledky několikaměsíčního výzkumu, který jsme zorganizovali s cílem zjistit, jaký je reálný vliv účasti ekologických organizací na délku a kvalitu správních řízení, kterých se účastní. Průzkum jsme se rozhodli zrealizovat v reakci na silící tlak na omezování účasti veřejnosti ve správních řízeních, který je odůvodňován tím, že účast ekologických organizací vede k neúměrnému protahování správních řízení. Závěrečná zpráva byla poté široce distribuována i mezi poslance a senátory, kteří se semináře neúčastnili. Poskytla jim argumenty, které vyvracejí mýty o účasti veřejnosti jako o negativně působícím prvku v české společnosti.

Program

ROZVOJ PUBLIC INTEREST LAW SEKTORU

Na aktivitách v programu úzce spolupracujeme s Ligou lidských práv (LLP) v rámci společné platformy Public Interest Law Association (PILA). Na základě svých praktických zkušeností usilujeme o větší prosazení PIL konceptu v České republice, čímž chceme přispět ke zlepšení právní ochrany lidí, skupin a hodnot, na které z různých důvodů právo, právníci a instituce doposud spíše zapomínají. Podle našeho názoru je možné a potřebné rozvíjet rozličné další aktivity, směřující k posílení práva jako nástroje řešení naléhavých společenských problémů. Naším cílem je:

- otevírat a rozšiřovat odbornou i veřejnou diskusi o public interest law (PIL) a jeho oblastech
- odstraňovat „uzavřenost“ právníků ve veřejných institucích
- zvyšovat odbornost a kvalitu rozhodování orgánů veřejné moci
- rozšiřovat přístup ke spravedlnosti a kvalitní a dostupné právní pomoci
- zvyšovat počet PIL právníků, jejich odbornost a sociální status

2400

minut nabitého programu na Škole lidských práv

- V září 2003 jsme uspořádali v pořadí již **pátou Školu lidských práv** (ŠLP) v hotelu Kozí Horka na brněnské přehradě. Třicet studentů práv ze všech právnických fakult ČR dostalo interaktivní formou možnost na celý týden nahlédnout za zrcadlo právní reality. V průběhu simulovaného územního řízení o povolení supermarketu na místě předměstského parku se přenesli do mýtického městečka Chomoutov, plného úřednické zvržlosti a korupce. Účastníci si v rolích investorů, představitelů obce, dotčených sousedů a ekologických aktivistů v praxi prověřili svoje právní znalosti, neboť jsme na ně v koncentrované podobě připravili nejružnější nástrahy správního řízení, s nimiž se při našich skutečných ekologických sporech často setkáváme.
- Během 2400 minut různorodého programu si studenti dále vyzkoušeli role soudce, státního zástupce a advokáta v soudním řízení o osudu pachatele rasistického

restriktivního činu. Dostali příležitost vyjednávat s úředníky o poskytnutí informací nebo s policisty o propuštění neoprávněně zadržovaných osob. Dále jsme se pokusili např. vyvrátit některé mýty o domácím násilí, zabývali jsme se problematikou právní ochrany dětí a uprchlíků. Ve většině bloků si studenti mohli vyzkoušet své znalosti na mnoha praktických příkladech. Přirozeně nechyběly ani diskuse se zajímavými hosty. Pozvání přijala zástupkyně veřejného ochránce práv Anna Šabatová, novinář Petr Uhl, holandský ekologický právník Joost Rutteman, soudce Nejvyššího soudu ČR JUDr. Antonín Drašík či náměstek Městské státní zástupkyně v Brně JUDr. Jan Sladký.

- Studenti ŠLP se pak sami postarali o organizaci a částech i program **víkendového pokračování ŠLP**, které se uskutečnilo koncem listopadu na olomoucké právnické fakultě.

Další aktivity zaměřené na práci se studenty:

- Šestice neaktivnějších účastníků loňské ŠLP díky naší spolupráci s organizací Milieukontakt Oost-Europa získala možnost zúčastnit se v březnu **dvoutýdenního studijního pobytu v Nizozemí**. V nabitém programu navštívili soudy, státní i nestátní instituce, nevládní organizace či advokáty působící v oblasti ochrany životního prostředí a lidských práv. Absolvovali např. přednášku a besedu na téma mezinárodní ochrany lidských práv, které se konaly na Nizozemském institutu pro lidská práva při právnické fakultě v Utrechtu, seznámili se s různými systémy zabezpečení bezplatné a dostupné právní pomoci v Holandsku (Rechtshulp, Rechtswinkels, Social lawyers). Zajímavým bodem programu byla návštěva soudního jednání se Slobodanem Miloševićem u Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii v Haagu, který soudí válečné zločiny spáchané během balkánského konfliktu.
- Podle plánu jsme na podzim 2003 rozběhli výuku nového volitelného **předmětu „Public interest law – účast veřejnosti při ochraně veřejného zájmu“ na právnické fakultě Palackého univerzity v Olomouci**. Studenti se zúčastnili úvodní přednášky, čtyř interaktivních bloků (domácí násilí, práva dětí, účast veřejnosti při ochraně životního prostředí, kontrola policejních aktivit a mezinárodní instituce) a přednášky profesora Edwina Rekoshe z Public Interest Law Initiative. Podmínkou pro získání zápočtu bylo zpracování seminárních prací. Na posledním bloku jsme mezi studenty rozdistribovali dotazníky, pomocí nichž ohodnotili kvalitu předmětu. Na jejich základě a na základě zpětné vazby od přednášejících jsme se rozhodli od roku 2005 zahájit na fakultě **ekologicko-správní právní kliniku**. Public Interest Law předmět proběhne ještě jednou na podzim roku 2004 a poté plynule přejde do právní kliniky.

854

čtenářů časopisu pro právo veřejného zájmu VIA IURIS

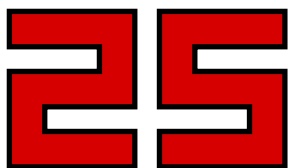
Vyšlo šest čísel bulletinu pro právo veřejného zájmu VIA IURIS, který informuje o aktuálních ekologických a lidskoprávních případech, legislativních návrzích, zajímavých rozhodnutí úřadů a soudů, stejně jako a událostech, které mají vztah k právnímu prosazování veřejných zájmů. Na seznamu odběratelů VIA IURIS v roce 2003 figurovalo 854 jmen jednotlivců i organizací. Dalších několik tisíc návštěvníků si mohlo VIA IURIS přečíst v jeho on-line verzi na portálu: <http://www.eps.cz/via>.

Další aktivity:

- Pracovali jsme intenzivně na **přípravě první Public Interest Law (PIL) konference v České republice. Hlavním tématem konference bude přístup ke spravedlnosti při ochraně lidských práv a veřejných zájmů.** Programová příprava konference v roce 2003 pokročila do stádia určení podrobnějšího programu a zajišťování příspěvků od renomovaných právníků. Podařilo se domluvit např. referáty vyučujícího pražské právnické fakulty Doc. Vladimíra Mikule, bývalého soudce Evropského soudu pro lidská práva JUDr. Bohuslava Repíka nebo vyučujícího University of Oregon prof. Johna Bonina a dalších. Připravili jsme novou podobu portálu PILA (<http://www.pilaw.cz>).

Program VZDĚLÁVÁNÍ

V rámci programu se snažíme rozvíjet a zvyšovat společenské právní vědomí, jednak předáváním našich znalostí a zkušeností lidem, kteří se soustavně aktivně věnují řešení ekologických problémů (nejen právní cestou) v místě svého bydliště, a jednak informováním širší veřejnosti formou vydávání publikací, případových studií či pomocí několika našich internetových stránek.

aktivistů na Jarní škole účasti veřejnosti

- V únoru 2003 se na půdě tábořské Jihočeské univerzity uskutečnila každoroční **Jarní škola účasti veřejnosti**. Na naše pozvání zareagovalo 25 místních aktivistů z celé České republiky, kteří se na Jarní škole dozvěděli mnoho o tajích českého správního práva a možnostech i nástrahách účasti veřejnosti na rozhodování. V nabitém programu školy nechyběla ani léty prověřená celodenní hra o povolování supermarketu v mýtickém, všemi úřednickými nešvary prolezlém městečku Chomoutově.
- V rámci vzdělávacího cyklu **Škola občanské iniciativy** pořádaného Hnutím DUHA se v květnu uskutečnil trénink o základech práva. Do Nadějkova nedaleko Tábora se sjelo sedmáct aktivních lidí, kteří se buď pod hlavičkou různých nevládních organizací nebo samostatně pokoušejí rozvíjet stojaté vody veřejného života v různých koutech České republiky. Pod vedením našich lektorů se prodírali spletitými houštinami organizace veřejné moci v našem státě, zjišťovali, k čemu je správní řízení a jak probíhá, a v simulovaných případech se pokoušeli získat na úřadech informace.
- Začátkem roku 2003 byla dokončena reforma veřejné správy, která mimo jiné přinesla rozsáhlé přesuny kompetencí mezi jednotlivými úřady. Podat laicky srozumitelný přehled pravomocí jednotlivých úřadů, krajů a obcí v oblasti ochrany životního prostředí je cílem naší **nové publikace „Stát, kraj, obec a občan při ochraně životního prostředí“**. Čtenář v brožůře naleze informace o tom, který úřad je kompetentní zodpovědět jeho dotazy a připomínky týkající se ochrany životního prostředí, což by mu mělo umožnit efektivněji se zapojovat do rozhodování státních orgánů.
- EPS se zapojil do projektu jihočeské pobočky Společnosti pro trvale udržitelný život, jehož cílem je získání **precedenčních soudních rozhodnutí na poli svobodného přístupu k informacím**. Společně jsme podali několik desítek žádostí o informace převážně na obecní a městské úřady. Žádosti se cíleně zaměřovaly na informace u nichž se dalo předpokládat, že je úřady nebudou chtít zveřejnit: ze stavebních řízení, údaje o mimořádných odměnách příznaných různým funkcionářům města obcí, kopie majetkoprávních smluv obcí, informace o systémech nakládání s odpady, kopie povodňových plánů, apod.
- Vypracovali jsme **dvě případové studie**: První o aktivitách EPS a dalších nevládních organizací při projednávání vládního návrhu správního řádu v letech 2000 – 2002. Další případová studie, kterou jsme v roce 2003 zpracovali, se podobně věnovala kauze slévárny hliníku NEMAK Europe, s.r.o. v Havrani.
- Rozsáhlé informace, a to nejen o činnosti EPS, lze nalézt na **internetových stránkách** <http://www.eps.cz>. Další informace o našich aktivitách poskytují servery <http://www.sedlakjan.cz> a <http://www.pilaw.cz>.

ekologických právnických organizací ze zemí přistupujících k EU vytváří novou síť

- V souvislosti se vstupem do Evropské unie se u několika **evropských ekologických právních organizací** objevila potřeba koordinovat v některých otázkách svůj postup vůči orgánům Evropské unie a vyměňovat si informace o možnostech, které poskytují normy EU na ochranu životního prostředí. Za pomoci našeho tradičního partnera nizozemské organizace Milieukontakt Oost – Europa se přípravy budování sítě účastní prozatím 5 organizací: Ekologický právní servis, Centrum pro podporu místního aktivismu (CEPA) ze Slovenska, Environmental Management and Law Association (EMLA) z Maďarska, Environmental Law Center (ELC) z Polska a Estonian Fund for Nature (ELF) z Estonska.
- Mezinárodní nevládní organizace Regional Environmental Center (REC) si nás vybrala **školitele pro síť právníků ze zemí Balkánu** (Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Makedonie), zakládající nové ekologické právní nevládní organizace, tzv. ELAC (Environmental law advocacy centres) v rámci projektu Evropské unie „Balcan Stability Pact“. Iniciativa RECu směřuje k transferu zkušeností ze zemí, kde je nevládní prosazování ekologického práva tak či onak rozvinuté, do zemí, kde se z pochopitelných příčin tento sektor nemohl po pádu železné opony rozvíjet tak rychle. Zástupce EPS se také zúčastnil pracovního setkání s pracovníky vznikající bulharské právní nevládní organizace BELAAC v Sofii.
- Díky našemu členství v mezinárodní síti **E-LAW** (Environmental Law Alliance Worldwide) máme možnost získávat informace a zkušenosti prakticky z celého světa. V dubnu se zástupce EPS zúčastnil tradičního výročního zasedání E-LAW, které se odehrálo v Oregonu v USA.
- Právníci EPS se zúčastnili také několika **mezinárodních konferencí a zahraničních stáží**: např. jednání task force Aarhuské úmluvy k Access to Justice v Bruselu, stáže v organizaci Unabhängiges Institut für Umweltfragen (UfU) v Berlíně, kde sbírali materiály k tematice žalob ve veřejném zájmu, na studijní cestě v Bruselu a Amsterdamu se zabývali evropským právem životního prostředí a jeho využíváním nevládními organizacemi.
- Spolupracujeme s mnoha **domácími nevládními organizacemi**, a to zejména na řešení konkrétních případů. K našim tradičním partnerům patří Hnutí DUHA (kácení v Národním parku Šumava, ochrana vesnic před těžbou hnědého uhlí), Děti Země (dálnice D8 v CHKO České středohoří), Greenpeace a Arnika (Spolana), Beskydčan (golfové hřiště v Beskydech), Calla (golfové hřiště v zámeckém parku Hluboká nad Vltavou), Ochrana vod (necitlivé regulace řek na Severní Moravě). Při legislativních aktivitách spolupracujeme často s dalšími ekologickými právníky, zejména s Ateliérem pro životní prostředí. EPS je členem asociace nevládních ekologických organizací Zelený kruh.

pracujících pro EPS

V EPS v roce 2003 pracovalo jedenáct stálých zaměstnanců, z toho osm právníků. Pomáhají nám také dobrovolníci – studenti právnické fakulty Masarykovy university v Brně. Máme kanceláře v Brně a v Táboře a společně s Ligou Lidských práv využíváme kancelářské prostory v Praze.

Členové a zaměstnanci EPS

V EPS Brno pracovali:

Pavel Černý – právník

Martin Fadrný – právník

Pavel Franc – právník

Lukáš Matějka – právník

Jiří Nezhyba – právník

Radek Schmidt – zaměstnanec na civilní službě
externisti a dobrovolníci EPS

V EPS Tábor pracovali:

Vítězslav Dohnal – právník

Pavel Doucha – právník

Martin Prokop – právník

Michael Kousal – účast ve správních řízeních

Jana Benešová – administrativní pracovnice

Eva Kozinská – ekonomka

Kdo nám v naší práci pomáhal?

Gwendolyn Albert, Petr Černý, Filip Dienstbier, Lukáš Dlabáček, Berenika Dobiášová, Antonín Draštík, Aleš Gerloch, Dominika Glacová, Alex Gurtai, Jan Haverkamp, Jana Hradílková, Ibra Ibrahimovič, Petra Jarošová, František Korbel, Lubomír Kroupa, Paul Kosterink, Eva Kováčechová, Marta Kozáková, Monika Ladmanová, Tomáš Mráz, Edwin Reko-sh, Jan Sladký, Helena Svatošová, Anna Šabatová, Jana Tomášová, Miloš Tuháček, Petr Uhl, Lucie Vojnová, Anouk Vorselman, Imrich Vozár, Helena Wágnerová

Kanceláře EPS:

EPS Brno, Bratislavská 31, 602 00 Brno

tel.: +420 545 575 229

fax: + 420 545 240 012

e-mail: brno@eps.cz

EPS Tábor, Kostnická 1324, 390 01 Tábor

tel.: +420 381 256 662

fax: +420 381 254 866

e-mail: tabor@eps.cz

EPS Praha, Na Rybníčku 16, 120 00 Praha 2

tel./fax: +420 224 816 765

e-mail: praha@eps.cz

Jak jsme hospodařili

NÁKLADY

	v Kč
kancelářské potřeby a software	196 999
náklady na techniku	151 653
provozní režie	75 250
literatura a periodika	88 479
náklady na komunikaci	526 253
tisk, kopírování, propagace	574 033
úkoly a semináře	32 797
nájem	252 074
cestovné	274 810
právní služby a poplatky	351 958
posudky, expertizy	448 837
mzdové náklady	2 652 523
odvody daňové, sociální a zdravotní	937 235
dary	350 000
bankovní poplatky	32 118
ostatní (kurz, ztráty, penále, reprezentace)	313 140
celkem výdaje	7 258 158

PŘÍJMY

	v Kč
vlastní činnost	224 477
dotace z veřejných rozpočtů a rozpočtu EU	
dotace z úřadu práce	26 800
dotace z rozpočtu PHARE	1 038 241
MATRA program nizozemské vlády	2 190 903
Dutch Ministry of Environment	43 309
dotace z nadací a občanských sdružení	
Open Society Fund Praha	1 710 737
Open Society Institute Budapešť	329 634
Open Society Institute New York	219 004
Regional Environmental Centre	124 986
nadace Partnerství	105 546
C. S. MOTT Foundation	787 749
VIA Foundation	110 693
Ashoka	325 441
dary fyzických a právnických osob	16 000
kreditní úroky	18 720
ostatní (kurzové zisky, prodej drobného majetku)	131 777
celkem příjmy	7 404 016

hospodářský výsledek – zisk

145 858

Podpořte své právníky proti bezpráví

- Není Vám lhostejné, jak orgány veřejné správy rozhodují o záměrech, které mohou zásadně zhoršit životní prostředí v České republice?
- Nelíbí se Vám právní diletantismus, uzavřenost rozhodování státní správy a problematický přístup k soudní ochraně v záležitostech, které se týkají nás všech?
- Nesouhlasíte s účelovými a nesystémovými legislativními návrhy omezujícími občanská práva a účast veřejnosti v řízeních, dotýkajících se ochrany životního prostředí a dalších veřejných zájmů?
- Vadí Vám korupce, klientelismus, zneužívání pravomoci veřejných činitelů, plýtvání penězi daňových poplatníků a ničení společného přírodního a kulturního dědictví pro okamžité či pochybné zisky podnikatelských subjektů?

Více na webu: <http://www.fondeps.cz>

Své služby poskytujeme bezplatně, neboť chceme umožnit právní pomoc i lidem, kteří by si ji jinak nemohli dovolit. Naše případy chceme vybírat podle jejich závažnosti, nikoliv podle solventnosti zákazníka. EPS je doposavad financován z drtivé většiny z peněz zahraničních nadací, z nichž některé však postupně střední Evropu opouštějí.

Vaše podpora našim aktivitám proto může být velice účinná:

Možnosti platby:

- 1) vyplněním trvalého příkazu ve své bance, číslo účtu EPS je 471298763/0300 a jako variabilní symbol uveďte své rodné číslo nebo datum narození uveďte, pokud chcete dar uplatnit ke snížení svého daňového základu. Pokud dar uplatnit nechcete stačí jako variabilní symbol uvést 8888.
- 2) vyplněním jednorázového příkazu k úhradě, pomocí internet-bankingu, příkazem z Vaší banky či formou poštovní poukázky typu A na Vaší poště.

Údaje se zadávají jako na příkazu bance a navíc se jen napíše adresa majitele účtu:

Ekologický právní servis
Kostnická 1324
390 01 Tábor